

Agentúra
Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR
pre štrukturálne fondy EÚ

Názov projektu	E-learning vo výchovno-vzdelávacom procese
Kód ITMS projektu	26110130184
Kód výzvy	OPV-2008/1.1/03-SORO
Číslo Zmluvy o poskytnutí NFP	142/2009/1.1/OPV
Prijímateľ	Základná škola Námestovo – Komenského ul. Komenského 495/33, 029 01 Námestovo

Učebné osnovy zo slovenského jazyka pre 7.ročník ZŠ

(spracované v súlade so ŠVP Slovenský jazyk ISCED 2 – príloha)

2010

Slovenský jazyk

3 hodiny (týždenne), 99 hodín ročne 2+1

Názov predmetu	Slovenský jazyk
Časový rozsah výučby	3 hodiny týždenne 2+1
Ročník	siedmy
Škola	ZŠ Námestovo – Komenského ul.
Kód a názov ŠVP	ISCED 2
Stupeň vzdelania	nižšie sekundárne
Vyučovací jazyk	slovenský

CIELE

Vyučovací predmet slovenský jazyk a literatúra má v systéme školského vzdelávania centrálnu postavenie, pretože vytvára predpoklady pre zvládnutie ostatných vyučovacích predmetov.

Slovenčina je pre väčšinu obyvateľov Slovenskej republiky národným jazykom s dlhou históriou, je pestrým, vnútorne bohato štruktúrovaným médiom, ktoré mu umožňuje komunikovať o najrozmanitejších javoch ľudského bytia a vedomia. Kvalitné poznanie a praktické ovládanie zákonitostí slovenského jazyka podmieňuje pohotovú, funkčne primeranú a kultivovanú komunikáciu jeho nositeľov. Prostredníctvom uvedomenia si miesta slovenského jazyka v našej spoločnosti si jednotlivci zároveň uvedomujú a vnímajú svoju národnú identitu a štátnu príslušnosť. Úroveň poznania a praktického ovládania slovenského jazyka je tak zároveň zrkadlom každého príslušníka slovenského národa i národa ako celku. Slovenčina je štátnym jazykom v Slovenskej republike, preto kultivované ovládanie slovenčiny zabezpečuje občanom tejto republiky nielen úspešné zvládnutie školského vzdelávania, ale následne aj ich plnohodnotné uplatnenie v pracovnom zaradení.

Jazyk je fenomén, ktorý sprevádza človeka v písomnej alebo ústnej podobe po celý život. Tvorí integrálnu zložku jeho myslenia, je prostriedkom na poznávanie vonkajšieho i vnútorného sveta, na verbálne vyjadrovanie myšlienok, pocitov a nálad, slúži na kontakt a dorozumievanie sa s inými nositeľmi jazyka, pomáha vnímať krásu umeleckého diela. Zároveň reprezentuje svojich nositeľov, predovšetkým ich intelektuálnu, citovú a mravnú vyspelosť.

Cieľom vyučovania slovenského jazyka na 2. stupni základnej školy je:

- Viest' žiakov k spoznávaniu jazyka ako vnútorne štruktúrovaného a uceleného systému. Viest' ich k poznaniu bohatosti jazykových prostriedkov na jednotlivých rovinách jazykového systému, k odhaľovaniu vzťahov významu a formy a vzťahov medzi jednotlivými rovinami jazykového systému. Zameriavať sa na funkčné využitie jazykových a mimojazykových prostriedkov písaných a ústnych prejavov. To napomáha žiakovi chápať zložitost' a vzájomnú súvislost' javov okolitého sveta, orientovať sa vo svete, prijímať nové informácie a odovzdať vlastné poznatky a skúsenosti, formovať si svoje postoje k svetu a životu, spoznávať zákonitosti súčasného života, pochopiť históriu a inšpirovať sa do budúcnosti.
- Rozvíjať komunikačné schopnosti a návyky žiakov, aby získali kvalitnú jazykovú kompetenciu, t. j. schopnosť primerane reagovať v rozličných jazykových situáciách. Tento cieľ je determinovaný získaním správnych ortografických a ortoepických návykov a zručností, ale aj zručností v štylizácii príslušnej vety či textu.
- Pestovať v žiakoch lásku k materinskému jazyku a vedomie jazykovej príslušnosti k istému etniku, pocit jazykovej príbuznosti a spolupatričnosti s inými etnikami. Prostredníctvom ovládania normy spisovného jazyka viesť žiakov k zvyšovaniu jazykovej kultúry ich verbálnych prejavov, ústnych i písaných.
- Prostredníctvom jazyka viesť žiakov k spoznávaniu histórie vlastného národa a vážiť si ľudí, ktorí sa zaslúžili o rozvoj a poznanie slovenského jazyka.
- Prehlbovať estetické cítenie žiakov a tak im umožniť vnímať a precítiť krásu umeleckého slova či diela.
- Rozvíjať etické cítenie žiakov založené na empatii a asertivite, viesť ich k prosociálnemu správaniu, aby si dokázali uvedomiť podstatu a význam ľudských hodnôt.

Z celkového cieľa vyučovania slovenského jazyka na 2. stupni základnej školy vyplývajú i čiastkové ciele, ktoré sa majú dosiahnuť:

- Žiaci sa učia analyzovať text s dôrazom na vyhľadávanie jazykových javov, ich triedenie a usúvzťažňovanie. Učia sa syntetizovať získané poznatky.

- Získavajú prehľad o jednotlivých rovinách jazykového systému, o základných jazykových prostriedkoch na týchto rovinách, o jazykových kategóriách na rôznom stupni zovšeobecnenia.
- Cvičia sa v pravopisnej norme a učia sa správne vyslovovať a ústne realizovať text aj s uplatnením suprasegmentálnych javov.
- Spoznávajú základné údaje z histórie jazyka a jazykovedy.
- Učia sa orientovať v základných jazykových príručkách.
- Odhaľujú zmysel základných lingvistických termínov.
- Poznávajú štylistickú hodnotu jednotlivých jazykových javov.
- Učia sa uplatňovať poznatky o jazykovom systéme pri tvorbe vlastných textov.
- Cvičia sa v osvojovaní si štylisticky primeranom používaní jazykových javov. Nacvičujú zvládnutie rôznych jazykových situácií. Precvičujú si písomnú aj ústnu podobu jazykových prejavov. Učia sa pracovať s konceptom a robiť korekciu textu s využívaním korektorských značiek.
- Získavajú základnú orientáciu v jednotlivých slohových postupoch, v žánroch a útvaroch jednotlivých štýlov. Získavajú aj základnú predstavu o štýle.

Spoznávanie, tvorivé využívanie a kultivovanie slovenského jazyka sa tak stáva prostriedkom všeobecného vzdelávania žiaka - človeka v najširšom zmysle, pretože rozvíja žiakovu osobnosť v rovine poznávacej, estetickej, etickej a najmä komunikatívnej.

OBSAH

Slovenský jazyk na 2. stupni zahŕňa jazykovú zložku a slohovú zložku.

Jazyková a slohová zložka nie sú vzájomne oddeľované,

ale tvoria integrálnu súčasť vyučovania materinského jazyka

(v osnovách sú formálne vyčlenené kvôli prehľadnosti).

Piaty ročník je chápaný ako organický prechod od zvládnutia písomných návykov a zručností, základných pravopisných a výslovnostných noriem k získaniu základných poznatkov o jazyku a jazykovede, k postupnému osvojovaniu si jazykovej kompetencie.

Vo vyučovacom procese má učiteľ **p o v i n n e** v plnej miere

dodržiavať:

- ročnú časovú dotáciu - povinný počet hodín;
- ciele, ktoré treba vo vyučovaní dosiahnuť;
- obsah, t. j. jazykové javy a javy v slohovej výchove zamerané na komunikatívnosť.

Podľa vlastného uváženia s ohľadom na podmienky danej triedy si učiteľ **v y b e r á**:

- formy a metódy dosahovania cieľov;
- štruktúru vyučovacej jednotky a spôsob plánovania (voľnosť

rozvrhovania v rámci vyučovania materinského jazyka ako celku; možnosť vyučovania v blokoch aktivizačných podnetov);

- využitie textov z literatúry.

Učiteľovi sa **o d p o r ú č a** v rámci vyučovacích hodín používať:

- učebnice,
- pracovné zošity,
- cvičebnice,
- jazykové príručky,
- jazykovedné časopisy,

- encyklopédie,

- ďalšie učebné pomôcky.

Konečné rozhodnutie sa však ponecháva na učiteľa, ktoré je podmienené viacerými činiteľmi (napr. o. i. aj materiálnym vybavením školy).

Novokoncipovaný obsah vyučovania slovenského jazyka zvyšuje nároky na samostatnosť, tvorivosť a organizáciu práce učiteľa.

Prehľad tematických celkov a stanovený počet hodín

(3 hodiny týždenne, 99 hodín ročne- 2 hodiny ŠVP+ 1 hodina ŠkVP)

P.č.	Tematický celok	Počet hodín	
		ŠVP	ŠkVP
1.	Opakovanie učiva 6. ročníka	6	2
2.	Náuka o slove	15	6
3.	Tvaroslovie	21	8
4.	Skladba	5	4
5.	Riešime, čo nás páli	4	2
6.	Opisujeme svet vôkol nás	6	6
7.	Dívame sa cez básnické okuliare	4	3
8.	Rečnime na podujatí	5	2

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Opakovanie učiva 6. ročníka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ □ splývavá výslovnosť ▪ znelé, neznelé a nepárové (zvučné) spoluhlásky ▪ □ prozodické javy ▪ priama reč ▪ členenie slovnej zásoby spisovnosti a podľa používania v istých jazykových štýloch ▪ odvodzovanie ▪ skladanie ▪ slovné druhy ▪ podmet ▪ prísudok 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie vymenovať prozodické javy, stručne ich charakterizovať a poznať ich význam. ▪ Žiak vie správne intonovať všetky druhy viet. ▪ Žiak vie aplikovať zásady písania úvodzoviek v priamej reči pri rôznej typológii priamej reči. ▪ Žiak ovláda definície pojmov: slovná zásoba, jadro, okraj, slang, dialekt, hovorové slová, knižné slová s uvedením príkladov. ▪ Žiak dokáže hodnotiť slová z hľadiska spisovnosti. ▪ Žiak vie vysvetliť pojmy: tvorenie slov odvodzovaním, slovotvorná prípona, predpona, slovotvorný základ, základové slovo, odvodené slovo, tvorenie slov skladaním, zložené slovo a uviesť príklady. ▪ Žiak vie v texte vyhľadať podstatné mená a určiť ich rod, číslo, pád a vzor. ▪ Žiak vie klasifikovať podstatné mená na konkrétne a abstraktné. ▪ Žiak vie vysvetliť a identifikovať akostné, vzťahové, zvieracie a prívlastňovacie prídavné mená a vysvetliť ich funkciu v texte. ▪ Žiak vie vysvetliť a identifikovať slovesný spôsob v texte - oznamovací, rozkazovací a podmieňovací a chápe jeho funkciu. ▪ Žiak vie identifikovať zvrtné a nezvrtné slovesá v texte. ▪ Žiak vie klasifikovať príslovky miesta, času, spôsobu a príčiny a vysvetliť ich funkciu. ▪ Žiak dokáže vetu určiť podľa obsahu. ▪ Žiak vie vo vete nájsť podmet a prísudok.
Náuka o slove	<ul style="list-style-type: none"> ▪ slovná zásoba ▪ neutrálne a citovo zafarbené Ochrana (expresívne) slová ▪ domáce a cudzie slová ▪ výslovnosť slabík de/di, te/ti, ne/ni, le/li v cudzích slovách ▪ historizmy, archaizmy, zastarané slová a neologizmy ▪ skracovanie, skratky slovníky: výkladový, cudzích slov 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak ovláda členenie slov v slovnej zásobe podľa frekvencie používania, spisovnosti, pôvodu, významu, štylistickej príslušnosti a citového zafarbenia. ▪ Žiak si vie vybrať správnu jazykovú príručku na identifikáciu a overenie významu slov. ▪ Žiak vie na príklade vysvetliť rozdiel medzi archaizmami, historizmami a zastaranými slovami. ▪ Žiak pozná skanzenové slová, ktoré sa vzťahujú k významným udalostiam v histórii, prípadne súvisia s ľudovou a regionálnou kultúrou. ▪ Žiak vie vysvetliť termín neologizmus a chápe dynamiku lexiky v súvislosti s rozvojom spoločnosti. ▪ Žiak vie uviesť príklady neologizmov z oblasti vedy a techniky, športu a sociológie, pozná ich pravopis a dokáže vysvetliť ich význam. ▪ Žiak vie spracovať projekt ako výstup pomocou IKT: textový dokument, prezentácia. ▪ Žiak dokáže z rozličných informačných zdrojov získať informácie, zaznamenať ich a uplatniť vo vlastnom projekte. ▪ Žiak ovláda členenie slovnej zásoby na slová domáce a slová cudzieho pôvodu. ▪ Žiak dokáže vyhľadať význam neznámych slov cudzieho pôvodu v SCS i na webovej stránke www.slovníkcudzichslov.eu ▪ Žiak vie správne v domácich a cudzích slovách artikulovať a spisovne vyslovovať slabiky de, te, ne, le, di, ti, ni, li. ▪ Žiak ovláda písanie i/i, y/y v koreni najfrekvencovanejších slov cudzieho pôvodu. ▪ Žiak vie vysvetliť rozdiel medzi neutrálnymi a citovo

		<p>zafarbenými slovami.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie vysvetliť štylistickú funkciu citovo zafarbených slov v texte. ▪ Žiak vie vysvetliť spôsob tvorenia nových slov odvodzovaním, skladaním a skracovaním. ▪ Žiak vie v texte vyhľadať slová, ktoré vznikli skracovaním, a vie vysvetliť ich význam. ▪ Žiak vie definovať pojem skratky. ▪ Žiak ovláda pravidlá písania skratiek. ▪ Žiak vie identifikovať skratky a vysvetliť ich funkciu v texte.
Tvaroslovie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pomnožné podstatné mená ▪ rod pomnožných podstatných mien ▪ vzťahové, zvieracie a privlastňovacie prídavné mená ▪ vzory prídavných mien – páví, matkin, otcov ▪ číslovky – skloňovanie, rod, číslo, pád, pravopis a delenie čísloviek ▪ slovesá - jednoduchý a zložený tvar ▪ slovesný vid – dokonavé a nedokonavé slovesá ▪ plnovýznamové a neplnovýznamové slovesá ▪ druhy prísloviek a stupňovanie prísloviek ▪ predložky - vokalizácia spojky 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie vyhľadávať a určovať slovné druhy v texte. ▪ Žiak vie definovať pomnožné podstatné mená a vyhľadať ich v texte. ▪ Žiak vie rozlíšiť množné číslo podstatných mien od pomnožných podstatných mien. ▪ Žiak dokáže určiť rod a vzor pomnožných podstatných mien. ▪ Žiak vie vysvetliť a identifikovať akostné, vzťahové a privlastňovacie prídavné mená. ▪ Žiak vie určovať vzory prídavných mien. ▪ Žiak vie správne vystupňovať akostné prídavné mená a vie vysvetliť funkciu stupňovania prídavných mien v umeleckom texte. ▪ Žiak dokáže identifikovať zámená v texte a vie vysvetliť ich funkciu. ▪ Žiak chápe dôležitosť zámen pre súdržnosť textu/ nadväzovanie viet v texte. ▪ Žiak vie na základe významu rozlíšiť druh zámena. ▪ Žiak vie správne používať tykanie a vykanie. ▪ Žiak ovláda definíciu čísloviek. ▪ Žiak dokáže v texte rozlíšiť základné a radové číslovky a vie to zdôvodniť. ▪ Žiak ovláda skloňovanie základných a radových čísloviek a ovláda základné pravopisné odlišnosti základných a radových čísloviek.. ▪ Žiak chápe význam čísloviek v umeleckom texte (magické čísla). ▪ Žiak vie vysvetliť pojem násobné číslovky. ▪ Žiak vie tvoriť násobné číslovky a použiť ich vo vetách. ▪ Žiak ovláda pravopis násobných čísloviek. ▪ Žiak vie definovať slovesá a vysvetliť ich funkciu v texte. ▪ Žiak spisovne časuje slovesá a vie určiť gramatické kategórie sloves. ▪ Žiak dokáže rozlíšiť pomocné slovesá. ▪ Žiak vie odlišiť a v texte vyhľadať jednoduchý a zložený slovesný tvar. ▪ Žiak vie vysvetliť pojem slovesný vid a vie rozlíšiť dokonavé a nedokonavé slovesá. ▪ Žiak vie identifikovať príslovky miesta, času, spôsobu a príčiny. ▪ Žiak vie stupňovať príslovky. ▪ Žiak vie definovať predložky a vie ich vyhľadať v texte.. ▪ Žiak dokáže identifikovať vokalizované predložky v texte a vysvetliť dôvody vokalizácie. ▪ Žiak chápe väzbu predložiek s pádom a pozná spisovné pádové väzby.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie definovať spojky a vysvetliť ich funkciu v texte. ▪ Žiak ovláda a aplikuje zásady pravopisu čiarky pred spojkami. ▪ Žiak dokáže pri tvorbe vlastného textu odhaliť nevhodné hromadenie rovnakých spojok a využíva iné spojky podobného významu.
Skladba	<ul style="list-style-type: none"> ▪ základné vetné členy ▪ podmet – vyjadrený a nevyjadrený ▪ prísudok – slovesný a neslovesný ▪ vetný základ ▪ zhoda ▪ prisudzovací sklad ▪ jednočlenná veta – slovesná a neslovesná ▪ dvojčlenná veta úplná a neúplná veta 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie identifikovať vety podľa obsahu, dokáže určiť ich melódiu, vie vytvoriť a aplikovať rôzne typy viet. ▪ Žiak dokáže určiť podmet v jednoduchej vete a vie rozlíšiť vyjadrený a nevyjadrený podmet. ▪ Žiak dokáže určiť prísudok v jednoduchej vete a vie rozlíšiť slovesný a slovesno-menný prísudok. ▪ Žiak dokáže na základe identifikácie podmetu a prísudku určiť dvojčlennú vetu. ▪ Žiak vie vytvoriť obidva typy dvojčlennej vety – úplnú i neúplnú. ▪ Žiak vie vymedziť prisudzovací sklad a graficky ho znázorniť. ▪ Žiak vie v jednočlennej vete určiť vetný základ a chápe využitie jednočlennej a dvojčlennej vety. ▪ Žiak vie odlíšiť jednočlennú vetu od vety dvojčlennej. ▪ Žiak vie určiť slovný druh, ktorým je vyjadrený vetný základ. ▪ Žiak dokáže rozlíšiť slovesnú a neslovesnú jednočlennú vetu.
Riešime, čo nás páli	<ul style="list-style-type: none"> ▪ diskusia protiargument 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak pozná pravidlá aktívneho počúvania a ústnej komunikácie. ▪ Žiak vie podľa logickej postupnosti usporiadať svoju výpoveď. ▪ Žiak vie zhodnotiť kvalitu ústneho prejavu. ▪ Žiak vie vlastnými slovami vysvetliť podstatu debaty. ▪ Žiak vie prezentovať svoj názor kultivovaným spôsobom. ▪ Žiak vie v prípade nepochopenia zo strany komunikačných partnerov preformulovať svoju výpoveď. ▪ Žiak vie definovať pojmy diskusia a diskusný príspevok. ▪ Žiak vie použiť presvedčivé argumenty primerané komunikácii. ▪ Žiak vie zhodnotiť obsahovú stránku prijatého prehovoru a vysloviť protiargumenty. ▪ Žiak pozná a rozumie termínom asertivita a asertívne správanie. ▪ Žiak dokáže komunikovať a vystupovať asertívne pod vedením vyučujúceho.
Opisujeme svet vôkol nás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ statický opis ▪ dynamický opis ▪ charakteristika osoby <p>tabuľka: názov, hlavička, riadok, stĺpec</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak dokáže z viacerých textov vybrať útvar opisného slohového postupu a svoj výber odôvodniť. ▪ Žiak vie porovnať a odlíšiť □statický a dynamický opis. ▪ Žiak vie na základe analýzy textu zovšeobecniť poznatky o opise pracovného postupu. ▪ Žiak dokáže rozlíšiť opisný a rozprávací slohový postup. ▪ Žiak chápe funkciu slovies v rozprávaní a význam prídavných mien v opise. ▪ Žiak vie vysvetliť pojem vonkajšia charakteristika

		<p>osoby.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie identifikovať priamu a nepriamu charakteristiku. ▪ Žiak vie skontrolovať vlastný text i texty žiakov s cieľom identifikovať jednotlivé chyby a následne ich opraviť. ▪ Žiak pozná korektorské značky, pracovať so slovníkmi – MSS, PSP, KSSJ. ▪ Žiak dokáže napísať primerane zložitý, spisovný, myšlienково celistvý útvar opisného slohového postupu. ▪ Žiak na základe analýzy textov dokáže identifikovať chyby a opraviť ich. ▪ Žiak chápe podstatu tabuľky a jej funkciu v texte. ▪ Žiak rozlišuje jednotlivé časti tabuľky, vie ich pomenovať a chápe vzťahy medzi nimi. ▪ Žiak vie vyhľadať, čítať a aplikovať údaje v tabuľkách.
Dívame sa cez básnické okuliare	▪ umelecký opis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie vyjadriť svoj názor na text – sformulovať svoj čitateľský dojem. ▪ Žiak ovláda podstatu umeleckého opisu. ▪ Žiak vie aplikovať vedomosti z literatúry o jazykových výstavbových prostriedkoch. ▪ Žiak vie v texte identifikovať básnické prostriedky a vysvetliť ich význam a funkciu. ▪ Žiak dokáže vybrať v viacerých textoch umelecký opis a odôvodniť správnosť výberu. ▪ Žiak vie argumentovať s odkazom na text. ▪ Žiak vie vytvoriť umelecký opis a prezentovať ho. ▪ Žiak vie vo svojom texte využiť vhodné ustálené spojenia a básnické prostriedky. ▪ Napísať primerane zložitý, spisovný, myšlienково celistvý útvar opisného slohového postupu.
Rečníme na podujatí	<ul style="list-style-type: none"> ▪ príhovor (prívet) ▪ projekt ▪ správa o riešení projektu ▪ artikulácia ▪ gestikulácia ▪ mimika a postoj 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie definovať pojmy príhovor a rečník. ▪ Žiak chápe funkciu a využitie rečníkeho príhovoru. ▪ Žiak vie začať a ukončiť príhovor a vie pritom použiť správne výrazové prostriedky. ▪ Žiak vie napísať jednoduchý uvítací príhovor. ▪ Žiak rozumie pojmu artikulácia. ▪ Žiak vie správne vyslovovať a uplatňovať primeranú silu hlasu. ▪ Žiak dokáže aplikovať poznatky o prozodických javoch vo svojom prejave. ▪ Žiak dokáže posúdiť a opraviť chyby v artikulácii iných osôb. ▪ Žiak vie vysvetliť pojmy gestá a mimika a rozumie funkcií gest a mimiky v komunikácii. ▪ Žiak vie v komunikačnej situácii primerane gestikulovať a používať vhodnú mimiku. ▪ Žiak chápe dôležitosť vhodnej vzdialenosti a očného kontaktu pri komunikácii. ▪ Žiak vie vo vlastnom príhovore samostatne vhodne využiť informácie alebo jazykové výrazové prostriedky získané z rôznych informačných zdrojov. ▪ Žiak vie vhodne vo vlastnom príhovore využiť prvky komunikácie z literárnych textov, médií, internetu (napr. zaujímavé myšlienky, citáty a pod.). ▪ Žiak prezentuje príhovor s využitím modulácie hlasu, mimiky, gestikulácie, očného kontaktu, vzdialenosti od poslucháčov.

		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Žiak vie vysvetliť pojem projekt a jeho funkciu. ▪ Žiak vie získať potrebné informácie s cieľom priblížiť spracovanú problematiku poslucháčovi. ▪ Žiak vie prezentovať projekt a poskytnúť údaje o projekte. ▪ Žiak vie zhodnotiť kvalitu projektu i jeho prezentácie.
--	--	---

PROCES

Vyučovanie slovenského jazyka v základnej škole z **psycholingvistického hľadiska** stavia na tvorivosti a detskej hre,

na tvorení vlastného textu (hra s jazykom).

Zo **sociolingvistického hľadiska** sa vyučovanie slovenského jazyka orientuje na najčastejšie a veku primerané komunikačné situácie, ktoré sú ilustrované napr. na príkladoch textov v učebniciach, na videozáznamoch, precvičované formou dramatizácie textov či simulovania rozličných situácií.

Zo **systémového hľadiska** sa jednotlivé jazykové javy nepreberajú izolovane, ale vždy v súvislosti s inými jazykovými javmi, pričom sa berie do úvahy hierarchia jednotiek jazykového systému a jeho jednotlivých rovín. Rozlišuje sa centrum a periféria jazykových javov. Skúma sa forma aj obsah jazykových jednotiek, gramatických kategórií, popri synchronii sa v odôvodnených prípadoch upozorňuje aj na diachroniu jazykových javov. Dôraz sa pritom kladie na tie jazykové roviny, ktoré majú vyústenie v texte, t. j. na lexikálnu a syntaktickú rovinu. Posilňuje sa vyučovanie rečových prejavov, od reprodukcie textov sa postupne prechádza k tvorbe vlastných textov. Precvičuje sa ústna podoba rôzne uplatňovaná v jednotlivých štýloch či žánroch.

V oblasti štylistického uplatnenia jazykových prostriedkov sa prechádza na **spojenie jazykovej a slohovej zložky** vyučovania slovenského jazyka do jedného celku. Od holého osvojovania si vedomostí o jazykových javoch sa tak prechádza k nácviku uplatnenia preberaného jazykového javu v praktickej komunikácii. Žiaci získavajú základné poznatky o súčinnosti slohových postupov a slohových útvarov. Pozornosť sa zameriava aj na štýly.

V oblasti jazykovej kultúry sa postupne prechádza od osvojovania si **zvukovej a pravopisnej normy k základom lexikálnej, morfolologickej a syntaktickej normy a poznatkov z dejín jazyka a jazykovedy**. Vyučovací proces vyúsťuje do získavania poznatkov o primeranom štylistickom využívaní jednotlivých jazykových prostriedkov.

Dôležitou zásadou vyučovania slovenského jazyka je, že sa nemá vyučovať metatext, ale text patriaci k rozličným štýlom, s uplatnením rozličných slohových postupov a jazykových i mimojazykových prostriedkov (čiže učivo má byť viazané na isté komunikačné situácie).

Pri práci s textom sa žiaci k poznatkom o jednotlivých jazykových javoch a o jazykovom systéme ako celku dopracúvajú metódou postupných krokov. Učiteľ ich vedie tak, aby sami vyčlenili z textu skúmaný jav, odhalili jeho podstatné znaky, našli súvislosti s inými jazykovými javmi, zaradili jazykový jav do jazykového systému. Ďalším krokom je tvorenie vlastného textu

s analyzovaným javom, čím sa žiaci učia prakticky komunikovať a

používať preberané jazykové javy. Až potom nasledujú cvičenia na

zmechanizovanie hľadania a používania preberaného javu v texte,

na určovanie jeho základných charakteristík. Záver tvorí zhrňujúce poučenie o preberanom jave, o jeho začlenení do širšej skupiny jazykových javov formou prehľadných tabuliek, grafov ap..

Pri poučkách (definíciách, charakteristikách) nejde o doslovné memorovanie, ale o pochopenie podstaty, vysvetlenie a aplikáciu.

Pri osvojovaní si jednotlivých jazykových javov v ich bohatosti a vnútornej diferencovanosti sa uplatňuje indukčná metóda, jednotlivé varianty sa učia vždy na pozadí invariantu.

Precvičovanie jazykovo-štylistických osobitostí sa odporúča uskutočňovať v rozsahu žánrového vymedzenia v literatúre v danom

ročníku.

Vyučovanie slovenského jazyka je založené na **komunikatívno-poznávacom princípe**, ktorý spočíva vo vyhľadávaní jednotlivých jazykových javov v rôznych typoch textov, v následnom usúvzťažnení, triedení a systematizovaní analyzovaných javov, ktoré vedie k

istému zovšeobecnenému poznatku o danom jave. Poučenie o preberanom jave a jeho začlenení do širšej skupiny javov sa môže robiť formou prehľadných tabuliek, grafov ap.. Pri poučkách (definíciách, charakteristikách) nejde o doslovné memorovanie, ale o chápanie podstaty, vysvetlenie a aplikáciu. Dôležité je precvičovanie poznaného jazykového javu, ktoré vyúsťuje do jazykovej praxe, čiže žiaci sa učia využívať poznaný a precvičený jazykový jav pri tvorení prvých vlastných textov.

Vo vyučovaní sa uplatňuje princíp špirálovitosti a postupnosti, to znamená, že o preberaných jazykových javoch sa postupne pridávajú ďalšie poznatky, ktoré sa rozširujú do hĺbky.

Učiteľ využíva rozličné vyučovacie metódy (napr. heuristickú, analyticko-syntetickú atď.) a rozmanité formy práce. Ich výber a použitie závisí od konkrétnych podmienok pri rešpektovaní zásady primeranosti veku.

Významné miesto má samostatná práca žiakov s dôrazom na diferencovanosť úloh a individuálny prístup učiteľa k žiakom. Ďalej je to práca v dvojiciach či skupinách, ktorá má byť účelná a má sa využívať funkčne. Je potrebné rozvíjať invenciu žiakov a využívať ich hravosť prostredníctvom didaktických hier.

Dôsledne sa uplatňuje zásada názornosti, pričom sa okrem textu v učebnici či v pracovnom zošite, živého príkladu učiteľa, názorných pomôcok a jazykových príručiek využívajú akusticko-auditívne pomôcky a opticko-akustický kanál (televízia, video). Učiteľ využíva rozličné typy úloh a cvičení, motivuje

žiakov v práci.

Rozsah a obsah domácich úloh má byť účelný pri rešpektovaní zásady primeranosti veku, aby žiak nepísal domácu úlohu dlhšie ako 20 minút. Obsahovo by mali byť zamerané:

- v jazykovej zložke na tie javy, ktoré sú náročné na vnímanie a je potrebné domáce precvičenie,
- v slohu buď na prípravu jazykového materiálu a nečistopisu (konceptu), alebo na upravenie konceptu na čistopis.

Pri písaní diktátov sa dodržiavajú didaktické zásady diktovania. Dôležitá je ústna analýza nedostatkov v diktáte. Je v právomoci učiteľa rozhodnúť, koľko nácvichných diktátov bude

predchádzať kontrolnému diktátu (aj aký typ nácvičného diktátu to bude a akou formou sa bude realizovať).

Javy v slohovej výchove sa preberajú v súlade s jazykovými javmi a s využitím žánrovo-tematického osnovania v literatúre s dôrazom na rozvoj komunikačných zručností žiakov. Výber tém sa ponecháva na učiteľa, ktorý má možnosť učivo aktualizovať a prispôbovať podľa vlastného uváženia.

Klasifikované slohové písomné práce sa píše v škole a predchádza im písomná príprava a práca s konceptom (odporúča sa používanie korektorských značiek, ktoré umožňujú efektívne využívať pracovný čas). Rovnako dôležitá je analýza nedostatkov v písomnej práci, ktorá sa spravidla robí aj pri neklasifikovaných písomných prácach. Pri ústnych jazykových prejavoch učiteľ upozorňuje na správnu výslovnosť, na správne slová/tvary slov, slovesné väzby, na štylistickú primeranosť výberu jazykových, parajazykových a extrajazykových prostriedkov.

Dôležitou súčasťou vyučovacieho procesu je hodnotenie a klasifikácia vedomostí a zručností žiakov. Klasifikácia má

byť objektívna podľa platných pokynov a zásad.

Na 2. stupni základnej školy sa hodnotí ovládanie ortoepickej, ortografickej, pravopisnej, lexikálnej, morfolologickej a čiastočne aj syntaktickej normy, ďalej úroveň

poznatkov z jednotlivých jazykových rovín a pohotovosť pri práci

s jazykovými príručkami, praktické využívanie získaných poznatkov

o jazyku pri tvorbe vlastných textov a celková jazyková úroveň

a kultivovanosť jazykového prejavu žiaka v jeho písomnej i

ústnej podobe.

Pri žiakoch s poruchami písania (dysgrafia), čítania (dyslexia), výslovnosti (dyslália) a s telesným postihnutím sa dodržiava špecifický prístup pri zadávaní domácich úloh, pri písaní diktátov a slohových prác, pri hodnotení a klasifikácii. Slovenský jazyk je úzko spätý s literatúrou, pretože využíva aj texty používané ako ukážky na hodinách literatúry, kde je

vyjadrený vzťah autora k jazyku. A naopak, pri vyučovaní literatúry sa pri analýze literárneho diela môžu aplikovať poznatky z náuky o jazyku a štylistiky. Vyučovanie slovenského jazyka je úzko späté s ostatnými

vyučovacími predmetmi, ktoré spolupôsobia pri vytváraní správnych jazykových návykov, napr. hudobná výchova, výtvarná výchova, etická výchova, občianska výchova, ako aj ostatné spoločenskovedné predmety.

Vyučovanie slovenského jazyka najmä z hľadiska výberu textov

je potrebné koordinovať s dejepisom, zemepisom a prírodopisom, či matematikou, fyzikou a chémiou.

Správne jazykové návyky zasa uľahčujú prácu na iných vyučovacích predmetoch, skvalitňujú výchovno-vzdelávací proces ako celok.

Celkovo vyučovanie slovenského jazyka vedie k odhaľovaniu základných funkcií jazyka - **funkcie komunikatívnej, kognitívnej, reprezentatívnej a estetickej.**

Prehľad o počte kontrolných písomných prác

Písomné práce	Ročník				
	5.	6.	7.	8.	9.
Diktáty	6	5	5	5	4
Slohové práce	1	2	2	3	3

Poznámka:

Nácvičné diktáty (neklasifikované) sa píše podľa potreby. Nemusí ísť o súvislé texty. Môžu to byť slová, slovné spojenia, samostatné vety. Kontrolné diktáty (klasifikované) sa píše po prebratí daného učiva, na ktoré je diktát zameraný. Môže ísť o súvislý text alebo o samostatné vety. Na napísanie a analýzu kontrolného diktátu sa odporúčajú 2 vyučovacie hodiny.

Nácvičné slohové práce (neklasifikované) sa píše podľa potreby. Kontrolné slohové práce (klasifikované) sa píše v škole, a to po prebratí daného učiva, na ktoré je slohová práca zameraná. Neurčuje sa, v ktorom polroku má byť napísaná, lebo je to v kompetencii vyučujúceho. V jednom mesiaci sa však nepripúšťa písanie viac ako jednej kontrolnej slohovej práce. Na prípravu, napísanie a analýzu kontrolnej slohovej práce sa odporúčajú 3 vyučovacie hodiny.

